

Jozua 24: 1-28.

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus!

We zouden het niet helemaal goed hebben, wanneer we zouden zeggen dat vandaag het laatste gedeelte van het boek Jozua voor ons ligt. Want het slot van het boek Jozua is een stukje over grafmonumenten. Drie grafmonumenten, waartoe onder andere dat van Jozua behoort heeft. Daar zijn we hier nog niet aan toe. Hier leeft Jozua nog, al volbrengt Jozua hier wel de laatste taak die hij nog namens God tegenover Israël te verrichten had. Jozua heeft namens God het volk opnieuw onder het verbond geplaatst. Laten we vandaag nagaan op welke manier de hoogbejaarde leider, Jozua, dat gedaan heeft.

Ten eerste heeft hij daarvoor opnieuw een vergadering bijeengeroepen. Een vergadering, die een ander karakter gedragen heeft dan de vergadering in het voorafgaande hoofdstuk. Al zullen verscheidene Israëlieten zowel van de ene als van de andere vergadering deel uitgemaakt hebben. Voor beide vergaderingen immers heeft Jozua -zoals er staat- oudsten, hoofden, rechters en opziens bijeengeroepen. Het Hebreeuws bezigt voor die groepen van personen dezelfde woorden als in het vorige hoofdstuk. Jammer, dat de vertaling dat niet laat uitkomen; tenminste de Nieuwe Vertaling niet. De oude Statenvertaling deed dat wel en is alweer beter. Maar... al bestond de vergadering van Jozua 24 voor een nog zo groot deel uit dezelfde personen als die van Jozua 23, toch is direct uit de manier waarop de vertaler ze aan ons voorstelt, te merken, dat ze een veel meer officieel karakter gedragen heeft. Dat blijkt uit de volgende drie kleine trekjes.

In de eerste plaats wordt de plaats van samenkomst genoemd; dat is Sichem geweest. Men heeft zich lange tijd het hoofd gebroken over de vraag waarom van de vergadering van Jozua 23 nu niet de plaats van samenkomst genoemd werd, en van de vergadering van Jozua 24, deze dus, wél! De oplossing blijkt heel eenvoudig te zijn. Namelijk: dat behoorde zo bij overeenkomsten van juridische aard. In het protokol dat daarvan werd opgemaakt... -denk maar aan een notaris, die doet het ook- ...in zo'n protokol diende de plaats waar zo'n overeenkomst was aangegaan, te worden vermeld. Nu, dat gebeurt hier: Sichem. Ten tweede: dan moesten tevens de betrokken personen worden vermeld... -denk ook maar weer aan de notaris; daar gaat dat ook zo- ...en dat gebeurt hier ook. Ik noemde ze al: oudsten, hoofden, rechters en opziens. Die mannen blijken de stammen van Israël te hebben vertegenwoordigd. Ook nu blijkt er geen vergadering van mannen, vrouwen en kinderen te hebben plaatsgehad. Alleen maar van ouderen, oudere mannen. Niettemin worden die mannen "het volk" genoemd; in vers 2, vers 16, vers 25 en 28: "het volk", precies als in het vorige hoofdstuk. Deze vergadering vertoonde het ganse volk, de oudsten. En ten derde lezen we, dat die personen zich stelden voor het aangezicht Gods. In het Hebreeuws wordt daarmee een plechtige daad uitgedrukt. De vertalers hebben geprobeerd dat ook in onze taal te laten uitkomen. Ze hebben niet vertaald: "ze gingen staan", maar ze hebben vertaald: "zij stelden zich". Het laatste klinkt inderdaad ook bij ons wat plechtiger, en dat is de bedoeling. Bovendien lezen we dat de samengeroepen zich stelden "...voor het aangezicht Gods". Ook dat klinkt plechtig, nietwaar? Hoewel, wat er precies mee bedoeld wordt, is minder duidelijk. Slaat het op een heiligdom dat van Abrahams tijd af daar te Sichem nog stond? Of slaat het op de tabernakel? Dat weten we niet. Maar dit is zeker, dat de vergadering waarvan onze tekst gaat verhalen, met groot ceremonieel gepaardgegaan is. Ziedaar het eerste: het plechtig karakter van deze vergadering.

En nu vervolgens ten tweede: wat er op die vergadering gebeurd is. Dat is geweest: een vernieuwing van het verbond dat er al was: het verbond tussen God en Israël. Onze hele tekst vertelt daarvan -'k zal daar straks meer van zeggen- maar het staat er ten overvloede nog eens duidelijk onder; in vers 25 en 26. "Daarop heeft Jozua te dien dage een verbond voor het volk gesloten en er te Sichem inzetting en verordening voor vastgesteld." Jozua schreef deze woorden... -en dan staat er letterlijk: "...in een boek van onderwijzing van God." Dus in een goddelijk Thoraboek. De overeenkomst is door Jozua dus schriftelijk vastgelegd.

"In een boek...", zo vertaalde ik daareven. Maar daarbij moet u niet aan onze tegenwoordige boeken denken hoor! Het is een papyrusrol geweest, of een kleitablet; wie zal het zeggen? Maar schriftelijke fixatie, vastlegging, heeft er plaats gehad! Het is een van de waardevolste ontdekkingen van onze eeuw, waardoor we thans weten dat het in de oude wereld, waartoe Israël behoort heeft, internationaal gebruikelijk was een verbond op schrift te stellen... -denk maar weer aan de notaris!- ...op schrift te stellen, anders zou het echt niet goed geweest zijn! En wel allerlei soorten overeenkomst; niet alleen juridische -erfenissen en zo, verbonden tussen volken-, maar ook commercieel, op handelsgebied. Men heeft er stapels van gevonden! En de schriftelijke resultaten ervan werden dan liefst gedeponeerd op een heilige plaats; liefst in een tempel, onder de voeten van de godheid!

Kijk, dat vinden we in de Schrift ook! U wist het immers al wel: de Tien Geboden, kort gezegd: het verbond, zijn bewaard in de...? in de ark! Onder de cherubs! En daarboven woonde de HERE! Met eerbied gesproken: onder Gods voeten. En het Thoraboek van Mozes -wat wij nu noemen: Deuteronomium-, en vooral ook het lied van Mozes, waar zijn die in bewaring gegeven? Aan de Levieten, in de tabernakel! Nu, navenant heeft Jozua gedaan met zijn tablet, rol, of wat het dan geweest is. En daarvan heeft later de man die Jozua 24 geschreven heeft, kennelijk gebruikgemaakt. Daarvan vertoont ons hoofdstuk de duidelijkste sporen. Te veel zou het me zijn om u dat vandaag compleet te laten zien. Laat ik daarom slechts het volgende mogen noemen.

Wanneer het in de landen van het oude Nabije Oosten gebeurde dat een groot-koning de genadige, nederbuigende goedheid had met één van zijn ondergeschikten een verbond aan te gaan, een zogenaamd vazal-verbond; dat wil zeggen: als het hem behaagde met één van zijn leenmannen een overeenkomst te sluiten, dan werd daarvan een schriftelijk contract opgesteld, en dan gebeurde dat regelmatig, vrij regelmatig, naar een algemeen gebruikelijk patroon; naar een vast model. U weet -ik heb dat wel eens meer gezegd- naar zo'n standaardmodel heeft God ook de ons zo bekende Tien Geboden ingericht. Zo'n standaardmodel heeft Mozes in acht genomen toen hij de substantie van het boek Deuteronomium schreef. Nu, en datzelfde klassieke verbondsmodel ligt nu ook ten grondslag aan onze tekst voor vandaag. Een paar bewijzen.

Wanneer zo'n groot-koning dan in zijn verbondstractaat zich tot zijn leenman wendde -want hij schreef, hij sprak in dat tablet!- dan placht dat steeds op zo'n manier te geschieden, dat daarin allereerst, aanstonds, de hoge verhevenheid van meneer de groot-koning uitkwam boven zijn vazal. Men noemt dat de preambule. Welnu, met zo'n verheven preambule heeft Jozua zich ook gewend... - Jozua, als Gods gevolmachtigde!- ...gewend tot deze vergadering. Want hij begint met de majesteitelijke woorden: "Zo zegt Jahweh, de God van Israël..." Ziedaar de preambule.

Volgend voorbeeld. Wanneer zo'n groot-koning dan de genadige goedheid had met z'n ondergeschikte leenman een verbond te sluiten of te vernieuwen, dan placht hij daaraan altijd eerst een stuk geschiedenis te laten voorafgaan, waarin goed uitkwam wat voor een miserabel mannetje die leenman van afkomst eigenlijk was. Maar dat hij, hetzij hijzelf, of soms al z'n vader of z'n grootvader, door de groot-koning, of ook al door diens vader of diens grootvader, uit het stof gehaald was, omhooggehaald was, en met die-en-die stukken land beleend was: boomgaarden..., wijnbergen..., olijfgaarden. Men noemt dat: de historische proloog.

Nu, zo'n historisch overzicht heeft Jozua ook gegeven. En leest u het maar eens goed na: regelmatig keert dan dat element van landbezit, grondbezit, ook in het historisch résumé van Jozua terug. Jozua is zo in z'n rol, dat hij de HERE zelf laat spreken, in de ik-stijl. "Wat bezaten jullie voorouders: Terah, Abram, Izak, Jacob, wat bezaten die? Nog geen voet grond! Maar heb Ik jullie niet hierheen geleid? Dat heb je met je eigen ogen gezien!..." ('t Waren oudere mensen, dus die hadden het veelszins meegemaakt!). "...dat heb je met je eigen ogen gezien! En heb Ik jullie niet herhaaldelijk uit de nesten geholpen? In Egypte? In de woestijn? En toen Bileam Mij ertoe probeerde te bewegen om jullie te vervloeken, toen heb Ik niet naar hem willen luisteren, maar Ik heb het omgekeerd, en gezorgd dat hij je zegende. En heb Ik je in het Overjordaanse niet al een voorschot gegeven op het beloofde land door je het land van die twee Amoritische koningen Sihon en Og te schenken? En heb Ik niet

netzo gedaan met de volkeren ten Westen van de Jordaan? Heb Ík je niet in het beloofde land gebracht? Heb Ík je geen steden gegeven om in te wonen die jullie niet gebouwd had? En heb Ík jullie geen wijngaarden en olijfbomen geschonken die jullie niet geplant had?"

Hoort u het? Hier hebt u ook bij Jozua de historische proloog; vers 2 tot 13. En hebt u goed gehoord waar het om ging? "Grond, land, dat heb Ík jullie gegeven, miserabele luitjes van afkomst!"

Nu wat anders. Als zo'n groot-koning dan eerst de weldaden had uitgestald die door hem aan z'n vazal, de leenman, waren bewezen, dan volgde daarop stevast de toepassing, de conclusie. "Dus... dénk-t-er om!, dat je mýjn dienaar bent, en mýjn dienaar alleen! Dienaar van mýj alleen! Pas-op hoor!" En dan begon dat altijd met de constante term: "Nu dan...!", of "Welnu...!". Van diezelfde term had Mozes zich bediend in Deuteronomium, en van diezelfde term heeft Jozua zich hier bediend; vers 14: "Nu dan, vreest Jahweh, dient Hem oprecht en trouw; houdt u verre van de goden die uw vaders gediend hebben aan de overzijde van de rivier." Daar is mee bedoeld: de Eufraat in Mesopotamië. En in Egypte! Want het is niet zo bekend, maar in Egypte heeft Israël zich ook nog met afgoderij ingelaten; die smerige Egyptische afgodendienst! "En dient Jahweh!"

En dan nóg een opmerkelijk trekje. Wanneer zo'n vazal, zo'n leenman, door z'n leenheer door het verbondstractaat verplicht werd tot gehoorzaamheid aan zijn soeverein, dan was het ook steeds de gewoonte dat niet alleen die leenman, die ondergeschikte zelf, verplicht werd tot gehoorzame dienst, maar dat er meteen ook al beslag gelegd werd op de toekomst, en dat ook de nakomelingen van die ondergeschikte leenman verplicht werden tot gehoorzaamheid. "Jýj, maar je kinderen óók! Je zoon en je kleinzoon, en je hele nageslacht! Denk-t-er om hoor! Die staan onder mij, en m'n kinderen en m'n kleinkinderen!" En dat vinden we hier in onze tekst ook terug, alleen: op zó'n originele manier...!

Ik zei zoëven dat Jozua daar tegenover de vergaderde hoofden van Israël, stond, als gevolmachtigde van Jahweh, van de HERE. Hij is zich daarvan ook wel terdege bewust geweest. Ik zei het al: soms laat hij God Zelf spreken. Dat vindt u later bij de profeten ook. Dan zijn ze zo in hun rol, dan gebruiken ze de ik-stijl! Maar als Jozua toekomt aan de toepassing, aan de conclusie, dan laat hij -puur uit geestdrift!- even z'n bijzondere positie tussen God en Israël in, varen, en spreekt hij, even, in z'n enthousiasme, namens zichzelf en namens z'n nakomelingen. En dan zegt hij: "Nou, en al zouden júllie nog wel eens terugkeren naar de afgoden van onze voorvaders, dan zeg ÍK je..." -dat woord "IK" staat hier met grote nadruk: "...dan zeg ÍK je, dat ÍK er niet aan denk! Maar ÍK en m'n huis, WIJ zullen de HERE dienen!" ("huis" betekent hier: nakomelingschap).

We lezen nog even verder. Er heeft hierna, tussen Jozua en de vergadering een levendige discussie plaatsgehad; zeer boeiend, spannend bepaald! Een discussie met repliek en dupliek, ja zelfs met tripliek! Aldus. Toen Jozua daar zo nadrukkelijk gezegd had dat hij en zijn nakomelingschap -zijn huis- van plan waren de HERE te dienen, toen repliceerde de vergadering: "Ja maar, Jozua, dat zullen wij ook! Dacht je dat wij die goede God zouden willen vergeten?" En toen haalde de vergadering ook allerlei goede weldaden van God op, en ze waren het met de historische proloog volkomen eens!

Toen is op die repliek een dupliek van Jozua gevolgd. Tussen twee haakjes: nu moet u niet vergeten dat Jozua een leerling is geweest van Mozes. En nu moet u ook niet vergeten -dat staat in Deuteronomium 31- dat Mozes kort voor z'n dood van God een onthulling heeft gekregen over de toekomst van Israël. Dat toen aan Jozua en aan Mozes door God voorspeld is dat Israël straks tot verschrikkelijke afval zou komen. De HERE zei er niet bij wanneer, maar dat Israël zich aan gruwelijke afgoderij zou bezondigen. Leest u het maar verder na in Deuteronomium 31. Dat vertel ik, om u te laten zien waar die nu zeer ernstige taal van Jozua tot de vergadering opeens vandaan komt. 'k Zal het maar met mijn woorden zeggen. "Ach mensen, mensen! weet wat je zegt! In het land waarin je thans bent, zit je nog midden tussen de heidenen. En bij die heidenen met hun afgoderijen is het nog een ontzettende liederlijke smerboel! Kanaän, dat voor God niet bestaan kan, net zo min als Sodom, en denk-t-er om!, als je je daarmee afgeeft, dan zul je moeten ondervinden wie en wat de HERE is! Wànt..." Twee dingen.

Ten eerste: "...de HERE is heilig!" En wat betekent het, dat er in de Schrift zo vaak staat dat de HERE heilig is? Dat betekent dit: dat de HERE rein is! Er wordt van God de HERE nooit iets sexueels gezegd, zoals van de afgoden. Dat waren goden en godinnetjes, die kregen ook weer kinderen; dat waren kleine godjes. Dat lees je niet van God de HERE! Die is heilig! De HERE is rein! Jozua wil zeggen: "de HERE walgt van onzedelijkheid! En de HERE walgt zeker van onzedelijkheid onder het mom van godsdienst, en daar is nu de hele wereld van vervuld; Kanaän voorop! Daar spuugt de HERE van, en Hij zegt: "Roei dat uit!" Daarmee stuurde de HERE Israël naar Palestina als Gods executiepeloton!

En in de tweede plaats: "Dénk erom...", zei Jozua, "...de HERE is najverig!" (U mag ook vertalen: de HERE is jaloers; u weet wel wat dat betekent: zoals een man z'n vrouw alléén wil hebben, anders wil hij haar niet meer hebben). "...En zoals een man z'n vrouw alléén wil hebben, zo wil de HERE júllie ook alléén hebben hoor! Met minder kan het niet toe! Dus dénk erom wat je op je neemt! Welke eed van zelfvervloeking je als getuige tegen jezelf op je neemt! Geef je er rekenschap van! Doen jullie dat heus?"

En toen kwam weer de vergadering met haar tripliek, en toen zei die vergadering: "Nee maar, Jozua! dat nemen wij serieus voor onze rekening hoor!" "Nou goed dan...!", heeft Jozua toen nog eens gezegd "...als je er dan maar voor zorgt dat alle resten van heidendom, die hier nu nog temidden van jullie in het land Kanaän zijn..." -niet onder Israël, maar bij de Kanaänieten, waar ze nog tussen zaten; ze hadden nog maar een bruggenhoofd!- "...denk-t-er om dat die rommel opgeruimd wordt!" En toen heeft het volk nogmaals gezegd: "Nee maar, Jahweh zullen we dienen! De HERE zullen we dienen!"

Nu, toen heeft Jozua dan -dàt was eigenlijk de verbondssluiting- het schriftelijk stuk opgemaakt, het contract, met de plaatsnaam erboven en met de personen erin: Sichem, de oudsten: die en die en die, en toen heeft hij dat als getuigschrift gedeponneerd op een heilige plaats; zeker in de tabernakel. En ten overvloede heeft Jozua nóg iets gedaan; iets wat eveneens in oude tijden bij verbondssluitingen vaak gebeurde. Toen heeft Jozua nog een steen opgericht, een zogenaamde stèlè (in het Hebreeuws: een "masséba") als gedenkteken, als monument, en Jozua heeft gezegd: "Deze steen zal tot getuige zijn!" En daarmee was de plechtigheid afgelopen.

-o-

Dus zijn wij nu ook haast klaar. Alleen... mag ik nog even ter toepassing wat zeggen? Nu nog het volgende over de les voor ons van dit Schriftdeel. Wat hebben wij daar nu aan?

Dan wijs ik slechts op deze twee dingen. Leest u nu eens in het licht van dít Schriftdeel de volgende profeten: Richteren, Samuël, Koningen (want die boeken heten "de Profeten", ziet u?). Leest u nu eens in het licht van Jozua 24: Richteren, Samuël, Koningen, en gaat u dan eens na wat Israël van dit verbond, van dit zo plechtig vernieuwde verbond, terechtgebracht heeft. Treurig! In één woord: tréúrig!! Meer zeg ik er niet van vandaag. Tréúrig!

Dat is dus een wenk voor de bijbellezing. En dit in de tweede plaats. Voor het geval dat u... -of andere christenen aan wie u dit eens vertelt- ...voor het geval dat wij christenen soms uit de hoogte op dat ontrouwe Israël van vroeger mochten neerzien, stel ik deze vraag: heeft de christenheid het er later soms beter afgebracht? Heeft de christenheid in de loop van nu al vele, véle eeuwen, zich bijvoorbeeld wél drukgemaakt om de historische proloog? Om Gods goedheid en genade, onze voorouders bewezen? Laat ik nu eens even door de christenheid heenlopen, en laat ik nu eens de christenen "die er niet meer aan doen..." -nietwaar? dat zeggen ze dan wel eens- ...laat ik die nu eens even overslaan, hoewel: denk-t-er om! vergeten doet Gods niets hoor! Voor God zijn duizend jaren als één dag! God overziet in de tijd van een tel héél ons voorgeslacht, tot aan die tijd terug, dat Europa in het Woord gedompeld werd! Toen werden ook die mensen in het Woord gedompeld, die vandaag dezelfde achternamen dragen als wij, maar die zeggen: "Ik doe er niet aan!". Dénk-t-er om! dat de HERE het niet vergeet; de historische proloog!

Maar goed. Nu zullen we de besten eens nemen. En dan kom ik bij de roomsen; 't zijn toch geen heidenen? En dan kom ik bij de roomsen die er dan nog wel wat aan doen. Ja, jaja! Calvijn zou zeggen: "Denk-t-er om! Het verbónd is daar! En de dóóp is daar!" Nu, spreekt u dan met een roomse eens over Gods verbond; over de verbondsgeschiedenis, en over de rechten die God al heeft op ouders en kinderen. Spreek eens met zo-iemand over het verbond, en u zult ondervinden dat de man u tien tegen één aanstaart met een paar grote glazige ogen!

Maar dan kom ik bij nóg veel betere mensen, want dan kom ik bij de protestanten. "Daar is gelukkig nog veel kennis overgebleven van Gods daden met ons voorgeslacht. Van Gods verbondsrechten op ons en onze kinderen!" Maar maakt u zich over die protestanten ook geen illusies alstublieft! En nu wijs ik niet eens op de treurige Schriftverzaking, die al meer haar intrede heeft gedaan, ook onder de protestanten hoor! in de laatste tijd! Dat is niet alleen bij de roomsen geweest, dat er een pauselijke commissie in het begin van deze eeuw heeft gezegd: "Tut tut tut! Het moet eens een beetje orthodoxer toegaan hoor!". Nee, maar kijk eens bij de protestanten? Dan wijs ik u maar niet op wat er in christelijke kringen wordt gelezen. Over de Bijbel gelezen, bedoel ik dan. Gelézen?? Er wórdt haast niet meer gelezen! Plààtjes gekeken!, maar gelézen?? Ja, onder de Vrijgemaakten! Dat moet u eens vragen aan boekhandel Wever in Franeker! Die weet wel waar hij adverteren moet! In het Gezinsblad! (Nederlands Dagblad) Ere wie ere toekomt! Nee, maar nu zullen we het eens niet hebben over wat er in ónze kringen wordt gelézen, maar nu zullen we het gewoon zo eens even hebben over wat er in onze christelijke kringen wordt gezóngen! Nu moet u eens zien hoe dat proces steeds doorgaat! Waar de Afscheiding tegen geprotesteerd heeft, en waar de Doleantie tegen geprotesteerd heeft, maar het proces gaat dóór! Moet u eens zien hoe de psalmen al meer en al meer op de achtergrond geraken, en hoe de gezangen al meer en al meer op de voorgrond geraken! Moet u eens kijken wat de kerkgangers meenemen in de Hervormde Kerk -àls ze kerken!- voor een bundel! Een gezangenbundel?? Duimen dik!! En moet u eens kijken wat onze beste synodale broeders en zusters meenemen naar de kerk; een gezàngenbundel: duimendik!! En nu moet u eens kijken wat u zelf thuis op het orgel hebt staan: versies van Johan de Heer! En wat zíjn die gezangen?? Zowat allemaal?? Bóórdevol zijige godsdienstige lievigheid! Want wàt is het onderscheid tussen psalmen en de meeste gezangen? In de psalmen gaat het om de HERE, Jahweh, en om Zijn verbond! Psalmen zijn liederen van het verbond! Maar in de gezangen is bijna permanent het godsdienstige subject met zichzelf bezig! Toe, broeders en zusters, als u eens een gezang tegenkomt waarin gesproken wordt van verbondszegen en van Gods verbondswraak, toe! komt u er dan deze week eens mee bij me op de Willem de Zwijgerlaan 21! Ik heb er geen tijd voor, maar wie er wel tijd voor heeft, die moet maar eens volgen wat er muzikaal ten beste gegeven wordt voor radio en T.V., en hij of zij moet daarbij dan eens Jozua 24 in zijn achterhoofd nemen! Een aardig kwarweitje voor de 65-plussers! En dan zult u het zien: het Methodisme viert hoogtij vandaag! En wat is dat? Het Methodisme heeft het altijd over vandààg, vandààg! Nee! dààr begint het niet mee! U moet zich eens wat bekreunen om de historische proloog! Wie zegt vandaag nog: "Ja maar jongen, het is helemaal niet zo belangrijk dat jij belijdenis doet hoor, want dat hóórt gewoon zo!" Als je dat zegt dan is dat harde taal, maar het staat toch veel zijger en aardiger en kleveriger wanneer je zegt: "hou jij ook veel van de Here Jezus?" Kom nou! Het màg niet anders! Wie zegt nog: "Ja maar, de Here Jezus Christus heeft oude historische rechten op Nederland, op Europa, op Rusland, op Amerika, Noord-Amerika en Zuid-Amerika, op China!" Wie zegt dat nog?? Weten jullie het nog, catechisanten? hoe we het er over gehad hebben? In de vroege Middeleeuwen hebben er chrístensoldaten op wacht gestaan bij de Chinese muur!

Krijgt u het ook niet benauwd, wanneer u kijkt naar zó'n wereld? Wanneer u zich afvraagt, wat Zijne Majesteit Jezus Christus straks zeggen zal van zó'n wereld, nee, van zó'n christenheid, die Zijn Geest zó bedroefd heeft? Die zijn Geest van doop en avondmaal zó versmaad en vertrapt heeft, en die altijd maar moppert op "die jeugd van tegenwoordig"? Hoe kómt die jeugd zo?? Er waren éérst slechte ouders, slappedanige ouders, ouders die over het verbond niet praatten, ouders die over de doop niet praatten, en tóén kwamen er kinderen! En die zijn vandaag... zo gemààkt! Zo word je toch niet geboren??

En nu moet ik eindigen. Jozua 24, de basis van het vervolg! En nu bijbellezen! Nu in het licht van dit hoofdstuk boeken lezen als Richteren, Samuël, Koningen. En dan... met de mond maar dicht!

met de hand maar in de christenboezem! En als u wat zegt, dan zij het het gebed van Daniël. Dan zij het met het gebed van Daniël 9 in uw hart en op uw lippen:

"O HERE! Hoor! O HERE! Vergeef! O HERE! Merk op!"

Wat zullen we nog moeten gaan beleven als de HERE komt om Zijn rechten??

AMEN.

lezen: Jozua 24:1-28

zingen: psalm 105:17
psalm 106:16
psalm 44:1,2
psalm 79:9.

9 januari 1972.